

КАХОВСЬКА ГЕС ПОТРЕБИ ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ ТА РЕАГУВАННЯ

Kherson, Ukraine. June 8, 2023 © Костянтин і Влада Ліберови (Kostiantyn & Vlada Liberos), libkos

ЧЕРВЕНЬ
2023 Р.

I. Довідкові відомості

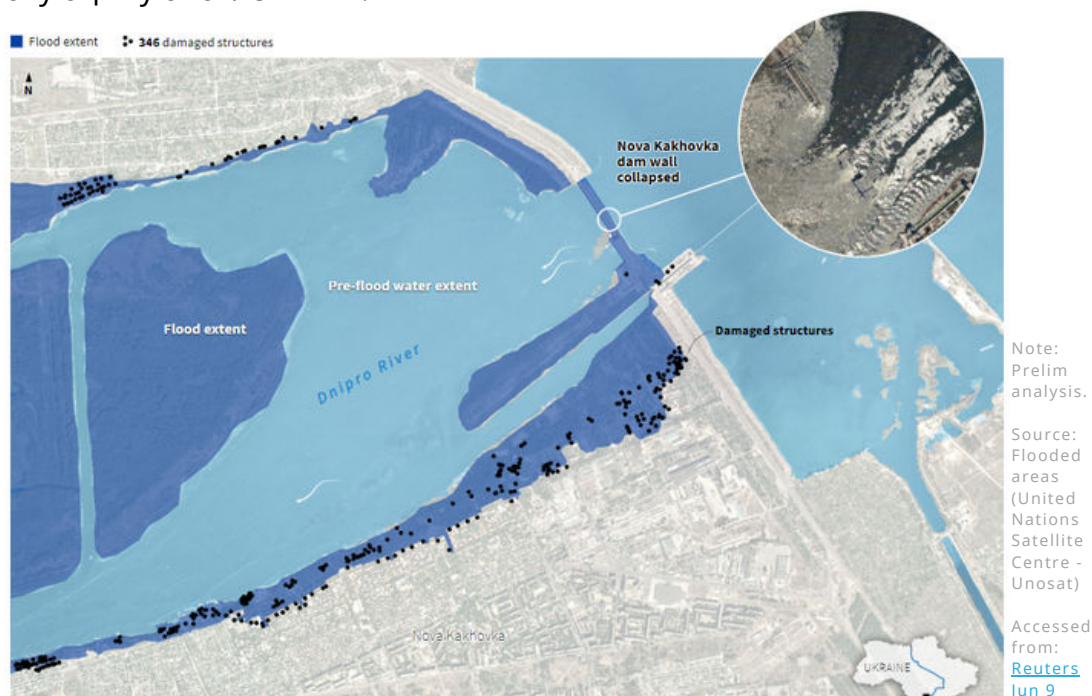
Криза із захисту та гуманітарна криза внаслідок підриву Каховської ГЕС та її обвалення викликає глибоке занепокоєння. Існує нагальна потреба у захисті цивільного населення та негайному припиненні обстрілів мирних жителів та цивільної інфраструктури. Цей короткий огляд містить опис ключових потреб і проблем, пов'язаних із нападом, у захисті цивільного населення, а також короткострокові та довгострокові наслідки для мирних жителів і необхідність комплексного гуманітарного реагування, щоб задовольнити ці потреби.

Каховська гребля, яка проходить через Дніпро і тимчасово контролювалася російськими військами, була атакована і обвалилася рано вранці 6 червня 2023 р., що швидко спричинило масштабне затоплення. Від затоплення постраждали приблизно 20 000 людей у понад 80 населених пунктах на тимчасово окупованому Росією лівобережжі та приблизно 16 000 людей у 35 населених пунктах на підконтрольних Україні територіях на правому березі. 2700 ВПО були безпосередньо переселені за допомогою фінансування, а 1600 були евакуйовані офіційними методами, такими, як надані державою евакуаційні потяги та евакуація службами екстреної допомоги, або неофіційними методами, що координувались волонтерськими групами. Ті, хто намагався евакуювати мирних жителів із зони затоплення, повідомляли, що були обстріляні російськими військами, як із вогнепальної зброї, так і з артилерії.

Це затоплення погіршує і без того складну ситуацію для мирного населення Херсонської області, яке пережило місяці окупації, а також масштабні обстріли та жорстоке насильство під час окупації. У ширшому плані повинь також становить загрозу для України, регіональної стабільності та здоров'я, оскільки загрожує безпеці ядерних об'єктів, зокрема Запорізької атомної електростанції (ЗАЕС). Напади на цивільне населення та цивільну інфраструктуру є прямим порушенням міжнародного гуманітарного права (МГП), а руйнування дамби вже визнано військовим злочином багатьма незалежними міжнародними спостерігачами. Наслідки затоплення загрожують життю та здоров'ю як цивільного населення, так і навколишньому середовищу, і матимуть численні та довгострокові наслідки по обидва боки лінії зіткнення. Очікується значна деградація зрошувальних систем з огляду на майбутній вегетаційний період, який забезпечує як Україну, так і світову продовольчу систему. Подальші наслідки відчує на собі і цивільне населення в окупованому Криму, оскільки вода, що зберігалася у водосховищі, була основним джерелом питної води для місцевих громад. Руйнування Каховської ГЕС є останньою із багатьох атак на цивільне населення, служби швидкого реагування та критично важливу цивільну інфраструктуру протягом усього цього вторгнення.

II. Методологія

Після руйнування Каховської ГЕС 6 червня 2023 р. Організація NPUA (NONVIOLENT PEACEFORCE ІНТЕРНЕШНЛ в Україні) провела 1-тижневу оцінку захищеності з метою виявлення проблем із захистом цивільного населення та аналізу нагальних гуманітарних потреб на територіях, що постраждали від затоплення. Протягом перших 6 днів команда NPUA мала співбесіди із понад 40 суб'єктами, які надали ключову інформацію, та понад 60 бесід із постраждалими жителями (включаючи цивільних осіб, 5 представників органів державної влади та представників щонайменше 14 місцевих волонтерських організацій і 7 міжнародних організацій), а також провела спостереження на 4 місцях надання допомоги, залізничному вокзалі Херсона, який сприяє евакуації урядом, та у 2 обласних лікарнях, що наразі надають притулок цивільним у місті Херсон. Незважаючи на те, що ця оцінка ґрунтується на оцінці захисту, проведеної NP у квітні 2022 року, та подальшому аналізу в конкретних областях, вона швидко змінюється і не може забезпечити всебічний огляд потреб цивільного населення. Команда NPUA може надати більш детальні брифінги за запитом і доповнить цю початкову оцінку оновленнями.

Наразі команди NP залучають місцеву владу та волонтерські мережі, щоб краще зрозуміти потреби та стратегії реагування на наслідки затоплення в результаті підриву ГЕС у Новій Каховці (КГЕС). У південних областях — Одеській, Миколаївській та Херсонській — команди NP проводять оцінку потреб і впроваджують заходи реагування в ключових транспортних місцях, таких як автобусні та залізничні вокзали, центри колективного проживання та пункти вздовж коридору переміщення Херсон-Одеса.

Kherson, Ukraine. June 7, 2023 © Костянтин і Влада Ліберови (Kostiantyn & Vlada Liberov, libkos)

ІІІ. Потреби захисту та реагування

Евакуація та переміщення цивільного населення

Співробітники та місцеві партнери НР повідомили про труднощі з доступом, наданням допомоги і евакуації цивільного населення через обстріли, що тривають, та інші атаки. Партнери наголошують на труднощах із доступом та евакуацією мирного населення з окупованих Росією регіонів на лівому березі Дніпра, де найбільше відчуваються наслідки руйнування дамби. Російські війська відмовлялися пускати цивільних осіб у контрольовані Україною регіони або допускати українські рятувальні служби до тимчасово окупованих Росією територій, а ті, кого російські війська евакуювали, повідомляли про незначне надання допомоги. Затоплення також порушило розміщення наявних нерозірваних боєприпасів (НРБ), ще більше обмежуючи пересування цивільного населення, тому що міни перемістилися, і це надалі буде становити серйозну загрозу життю цивільного населення, коли вода відступить.

Волонтерські мережі використовують обмежені наявні ресурси для проведення евакуації з тимчасово окупованих Росією територій, але їх обстрілюють російські війська. Наступного дня дві літні жінки та двоє волонтерів потрапили під артилерійський обстріл, троє з них померли від поранень, отриманих під час цієї атаки. Багато мирних жителів в тимчасово окупованих Росією територіях сплять на дахах, оскільки рівень затоплення високий і їм більше нікуди йти.

Більшість евакуйованих цивільних осіб хочуть залишатися поряд зі своїми будинками, щоб мати доступ до них, коли вода відступить. Лише 7 із 160 осіб, які були евакуйовані до Миколаївської лікарні, захотіли переїхати на інше місце.

Найбільше постраждали сім'ї, люди з обмеженими можливостями та люди похилого віку, більшість із яких були в окупації більше року та мали обмежений доступ до послуг та гуманітарної допомоги протягом цього періоду часу. Чотири населені пункти вздовж річки Інгулець були повністю затоплені і цивільні перемістились ближче до центру Херсона.

Багато населених пунктів за межами Херсона залишаються поза увагою під час реагування на надзвичайні ситуації. Кілька зрошувальних систем у низинах затоплено і вода не спадає. Наприклад, місто Снігурівка Миколаївської області було відрізано від доріг, які дають їм доступ до таких ресурсів, як ринки, лікарні та пункти видачі гуманітарної допомоги.

Вивчення проблеми: Місцеві організації та групи волонтерів в Херсоні звернулися за додатковою підтримкою, щоб допомогти полегшити евакуацію цивільного населення. Хоча вони часто єдині суб'єкти, які мають можливість це зробити, обмежений доступ до таких ресурсів, як паливо, часто заважає їм надавати невідкладну допомогу. У рамках нашого реагування, NP визначила пріоритетною допомогу в постачанні палива та волонтерські виплати для місцевих партнерів, щоб посилити здатність реагувати та підтримати цивільних осіб, які переміщуються із затоплених місць. Станом на 13:00 6 червня Херсонський загін швидкого реагування (працює у складі Херсонського Червоного Хреста) вже організував евакуацію понад 1000 місцевих жителів та забезпечив транспортування до державних прихистків у Миколаїв та Миколаївську область. Як термінова евакуація, так і допомога цивільному населенню після наслідків затоплення, значною мірою залежать від місцевих служб реагування, які мають доступ до ресурсів для виконання своєї роботи, а донори та інші гуманітарні організації повинні забезпечити підтримку та простір для цих груп.

Доступ до екстрених гуманітарних ресурсів і послуг

Затоплення загостило існуючі та створило нові та нагальні гуманітарні потреби, включаючи підтримку евакуації, безпечне житло, медичне обслуговування та захист цивільного населення. Потреби, висловлені цивільним населенням, наразі не відповідають тому, що гуманітарні суб'єкти хочуть надати. Місцеві організації та групи волонтерів виявилися найбільш вправними в адаптації до конкретних потреб цивільного населення, тоді як великі установи не змогли пристосуватися до потреб ситуації. Наприклад, на нещодавній координаційній нараді адміністратор місцевого самоврядування назвав потребу в човнах та рятувальних жилетах. У кімнаті запала тиша, оскільки ці предмети знаходяться "поза межами" обмеженої гуманітарної сфери, яку мають організації в Херсоні. Подібним чином, МНУО були дуже ефективними швидко надати гігієнічні набори

і непродовольчі товари (НП), але ці набори часто включають основні витратні матеріали, в яких немає великої потреби, а не вкрай необхідні предмети, такі як антисептик та витратні матеріали для усунення випадкової аспірації забрудненої води. Один із місцевих партнерів розповів: **“Кожен у Херсоні може отримати дві зубні щітки та туалетний папір, але зубна щітка є у кожного, а таблеток для очищення води у нас немає”**.

Більшість рятувальних місій виконувались організаціями та групами волонтерів, які використовували човни, надані місцевим населенням, і здійснювали евакуацію з великим ризиком для себе та без підтримки міжнародних гуманітарних організацій. Під час проведення евакуації волонтерам потрібні рятувальні жилети. Рятувальні жилети мають бути високоякісними, оскільки волонтери, які ними користуватимуться, носитимуть на собі близько 20 кілограмів ЗІЗ (засоби індивідуального захисту). Британські, норвезькі та американські медичні добровольчі загони разом з українськими лікарями також швидко відправились у зону затоплення та створили центр боротьби з бактеріальним зараженням, який може призначати ліки для лікування хвороб, що передаються через воду.

Існує занепокоєння щодо груп населення, які піддаються підвищеному ризику сексуального і гендерного насильства та сексуальної експлуатації, особливо для самотніх домогосподарств, очолюваних жінками, коли ситуації вимагають проживання в колективних центрах. Херсон і Миколаїв мають дуже обмежену кількість безпечних приміщень із прямими комплексними послугами для вразливих груп населення.

Неспроможність зовнішніх організацій належним чином відреагувати на цю ситуацію виявляє прогалини в поточній гуманітарній системі та потребу кращої підготовки шляхом виділення коштів для вільного використання на непередбачені надзвичайні ситуації, такі як атаки та подальше обвалення дамби.

Вивчення проблеми: З 2022 р. NPUA надає бронешилети та шоломи місцевим гуманітарним організаціям та волонтерам, щоб посилити захист громади. Член Товариства Червоного Хреста України згадав нещодавній приклад із ліквідації наслідків затоплення, показуючи, наскільки ця ініціатива виявилася вирішальною:

“Наші хлопці потрапили під обстріл системи “Град”, коли евакуювали з острова людину з обмеженою рухливістю. Ваш [позичений від NP] бронешилет врятував [ім'я видалено]. Ми дякуємо вам!”

Місцеві волонтери та організації часто не мають доступу до відповідних засобів індивідуального захисту (ЗІЗ) через фінансові обмеження. Програма кредитування ЗІЗ від NP була єдиною міжнародною підтримкою в Україні, з планами забезпечення новими ЗІЗ у майбутньому. Ця програма спрямована на надання пріоритету безпеці волонтерів і активістів на передовій і виступає за впровадження подібних практик іншими міжнародними суб'єктами, а також, що необхідне комплексне навчання управлінню безпекою для розширення повноважень місцевої влади в районах, постраждалих від конфлікту.

Здоров'я та навколишнє середовище

Викид хімічних речовин через підрив ГЕС викликає невідкладні проблеми зі здоров'ям та впливає на навколишнє середовище. У багатьох людей у Херсонській області з'являються симптоми бактеріального висипу на шкірі після контакту із забрудненою водою. Щоб вирішити цю проблему, медична група створила мобільний центр знезараження води з послугами профілактики та, якщо необхідно, лікування. Міжнародне співтовариство має передбачити додаткові наслідки для здоров'я та підготуватися до них: наприклад, медики-волонтери на місцях також попередили, що спостерігають декілька симптомів, схожих на холеру. Незважаючи на ці зусилля, необхідно розробити чітку стратегію подолання потенційних наслідків для особистого здоров'я та захисту екології, а також мати належні ресурси для реагування у разі поширення хвороби.

Затоплення також матиме значні наслідки для зрошувальних систем у майбутньому вегетаційному періоді та вплине на системи постачання питної води на півдні України. Приблизно 67% води з водосховища використовувалося для систем постачання питної води в тимчасово окупованому Криму, і, за оцінками, існує потреба в 16 000 літрів питної води щодня в постраждалих від затоплення районах лише на правому березі.

Постачання питної води обмежене, а потреба є нагальною. Міжнародні волонтерські мережі, які мають необмежені кошти, працюють над вирішенням цієї потреби безпосередньо шляхом створення спеціальної системи фільтрації, яка раніше була впроваджена в інших областях України. Одна система, що проганяє воду через чотири 1000-літрові резервуари, може забезпечити питною водою групу приблизно з 200 осіб, і зараз увага зосереджена на повторенні цієї практики вздовж річки Дніпро.

Забруднення, спричинене запасами нафти на гідроелектростанції, оцінюється приблизно в 100 000 тонн, матиме екологічні наслідки, особливо впливаючи на тварин та дику природу. Водосховище було життєво важливим джерелом зрошення в Херсонській та Миколаївській областях, відомих своїми родючими землями. Його руйнування вплине не лише на місцеві продовольчі ринки в Україні, але й матиме наслідки для світової системи вирощування пшениці, з очікуваними значними наслідками в регіонах Африки та Близького Сходу.

Окрім масового переміщення та відсутності безпеки, затоплення створює нагальну загрозу безпечному управлінню найближчими ядерними об'єктами, зокрема ЗАЕС. Одна з чотирьох турбін ще працювала, коли сталося затоплення. Ця остання турбіна була зупинена через брак води, необхідної для охолодження. В результаті очікуються відключення електроенергії по всьому півдню.

Нерозірвані боєприпаси

Затоплення суттєво порушило місцезнаходження боєприпасів, що не розірвалися (НРБ), це призвело до переміщення мін і створило серйозну постійну загрозу життю цивільного населення в міру відступу паводкових вод. Звіти з правого берега (що знаходиться під контролем України) свідчать про виявлення кількох протипіхотних мін, викинутих на берег. Відомо, що затоплена територія має високу концентрацію НРБ, касетних засобів ураження та подібних небезпечних предметів. Переміщення мулу та втрата позначок, які вказують на забруднені боєприпасами зони, погіршили ситуацію, що ускладнило визначення нових місць розміщення НРБ. Незважаючи на попередні зусилля з ідентифікації, маркування, встановлене аварійними службами, було змито, і залишається невизначеність щодо ступеня чутливості НРБ. Отже, необхідний комплексний перезапуск процесу, який триває з моменту деокупації території. Це також означає подвоєння зусиль, спрямованих на забезпечення цивільних осіб інформацією, необхідною для управління ризиками, пов'язаними з НРБ, включаючи оцінку середовища, виявлення НРБ та знання того, як зв'язатися зі службами з розмінування територій. NP, UNMAS (Служба Організації Об'єднаних Націй з питань протимінної діяльності) та інші організації почали проводити тренінги, пов'язані з цими потребами, для волонтерів і національних НУО, але ще належить зробити багато.

Kherson, Ukraine, June 7, 2023 © Костянтин і Влада Ліберови (Konstantyn & Vlada Libegov, libkos)

Доступ до інформації

Доступ до інформації про безпечні маршрути, доступ до термінової допомоги та послуг наразі обмежені, багато людей втратили свої телефони під час затоплення, також періодично відбувалися відключення електроенергії по всьому регіону. Це ще більше ускладнило і без того обмежений доступ до інформації в постраждалих населених пунктах. Один житель на місці поділився, що **“у нас немає телефонів, щоб запитати інформацію про наше село, я не знаю, чи мій будинок ще стоїть”**.

Більшість спілкування між волонтерськими групами відбувається в групах Telegram, але були повідомлення про те, що російські війська відстежують зв'язок і займають снайперські позиції, націлюючись на людей, яких намагаються вивести. Місцеві суб'єкти також висловили розчарування щодо спілкування між гуманітарними організаціями та цивільними особами. Багато організацій зберігають звіти та інформацію ізольовано, замість того, щоб широко поширювати її серед постраждалих громад. Це перешкоджає доступу цивільних осіб до інформації про ключові ресурси, такі як прихистки з комплексними послугами.

Загальні рекомендації

**ПРІОРИТЕЗУВАТИ БЕЗПЕЧНИЙ
ПРОХІД ЦИВІЛЬНИХ ОСІБ І
ПЕРЕГОВОРИ ЩОДО ГУМАНІТАРНОГО
ДОСТУПУ**

**СКОРЕГУВАТИ ГУМАНІТАРНІ УМОВИ
ДЛЯ КРАЩОГО ЗАДОВОЛЕННЯ
ПОТРЕБ У ШВИДКОМУ ГНУЧКОМУ
ФІНАНСУВАННІ ДЛЯ ПІДТРИМКИ
ЦИВІЛЬНИХ СЛУЖБ РЕАГУВАННЯ В
НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ**

**ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ
ВІДПОВІДАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА**

**ПЛАН ПОДОЛАННЯ
ДОВГОСТРОКОВИХ НАСЛІДКІВ
ПЗАТОПЛЕННЯ**

**АКТИВІЗУВАТИ ЗУСИЛЛЯ НА
МІСЦЕВОМУ РІВНІ ДЛЯ БОРОТЬБИ З
НРБ**

**РОЗШИРЕННЯ ДОСТУПУ ДО
ІНФОРМАЦІЇ**

IV. Рекомендації

НОНВАЙЕЛЕНТ ПІСФОРС ІНТЕРНЕСНЛ В УКРАЇНІ (NPUA) закликає усіх суб'єктів приділяти першочергову увагу діям для безпечного переміщення та безперешкодного гуманітарного доступу до цивільних осіб, які постраждали внаслідок атаки та обвалення Новокаховської дамби. Існує нагальна потреба у захисті цивільного населення та негайному припиненні обстрілів мирних жителів та цивільної інфраструктури, які є воєнними злочинами відповідно до Римського статуту Міжнародного кримінального суду.

а. Визначити пріоритетними безпечне переміщення цивільних осіб і переговори щодо гуманітарного доступу

Існує нагальна потреба у швидкому та безпечному переміщенні цивільних осіб та гуманітарному доступі до постраждалого населення. НП закликає суб'єктів по всьому регіону підтримати ці зусилля і утримуватися від будь-яких дій, які можуть перешкодити цивільним особам покинути постраждалі райони або поставити їх під загрозу під час евакуації. Крім того, NP закликає всі сторони конфлікту дозволити прифронтовим та гуманітарним суб'єктам доступ для надання життєво важливої підтримки постраждалим цивільним особам. Ті суб'єкти, які беруть участь у політичних переговорах на високому рівні, повинні терміново працювати над досягненням згоди між сторонами конфлікту, щоб сприяти безпечному переміщенню та доступу до постраждалих громад. Це затоплення створило додаткові ризики для мирного населення України, яке і без того опинилося в жахливій ситуації. Найбільш нагальні потреби включають медичні послуги, житло та захист вразливих верств населення. NP закликає міжнародну спільноту швидко надати послуги для задоволення цих потреб.

б. Скорегувати гуманітарні умови для кращого задоволення потреб у швидкому гнучкому фінансуванні для підтримки цивільних служб реагування в надзвичайних ситуаціях

Цивільні суб'єкти та місцеві організації були в перших рядах реагування на кризу в Херсонській області. Громіздкі бюджети та обмеження проектів призвели до того, що реагування міжнародних гуманітарних суб'єктів було повільним і в основному неефективним. Ці суб'єкти повинні змінити свою діяльність, щоб бути готовими до надзвичайних ситуацій, доступними для цивільних суб'єктів і гнучкими для задоволення потреб, що виникнуть у певному контексті.

Kherson, Ukraine. June 8, 2023 © Костянтин і Влада Ліберови (Kostiantyn & Vlada Liberov, libkos)

с. Запровадження в дію принципів відповідального партнерства

Через ризики безпеки міжнародні суб'єкти значною мірою покладаються на місцеві механізми реагування, такі як НУО, волонтерські групи та громадські активісти для роботи в прифронтовій зоні. Місцеві суб'єкти надають допомогу та послуги в умовах високого ризику, особливо у важкодоступних населених пунктах. Однак вони стикаються з непропорційно великим ризиком без належної підтримки та ресурсів, як фізичних, так і структурних, з боку міжнародного співтовариства. Існує потреба визначити пріоритети принципів відповідального партнерства, включаючи пріоритетність безпеки партнера шляхом надання фізичної і технічної безпеки та матеріалів і ресурсів безпеки (наприклад, гумові чоботи з металевим підноском для запобігання нещасним випадкам при посковзненні, бензин/дизельне паливо, генератори, рятувальні жилети, які можуть підтримати волонтерів, що носять ~ 20 кілограмів ЗІЗ, та човни (включаючи гумові/надувні човни).

d. План подолання довгострокових наслідків затоплення

Обвал Каховської дамби та подальше затоплення, ймовірно, матиме довгострокові наслідки для регіону. НР закликає міжнародне співтовариство підготуватися до довгострокових заходів для усунення наслідків затоплення, включаючи ризики для здоров'я через вплив хімічних речовин, ризики для ядерних та хімічних об'єктів, екологічні наслідки, втрати сільського господарства і проблеми захисту цивільного населення, які виникають у зв'язку з цими питаннями. Сектор повинен приділяти першочергову увагу поширенню інформації про особистий захист та шкірні висипання, а також підготовці до потенційних довгострокових ризиків для здоров'я, таких як холера.

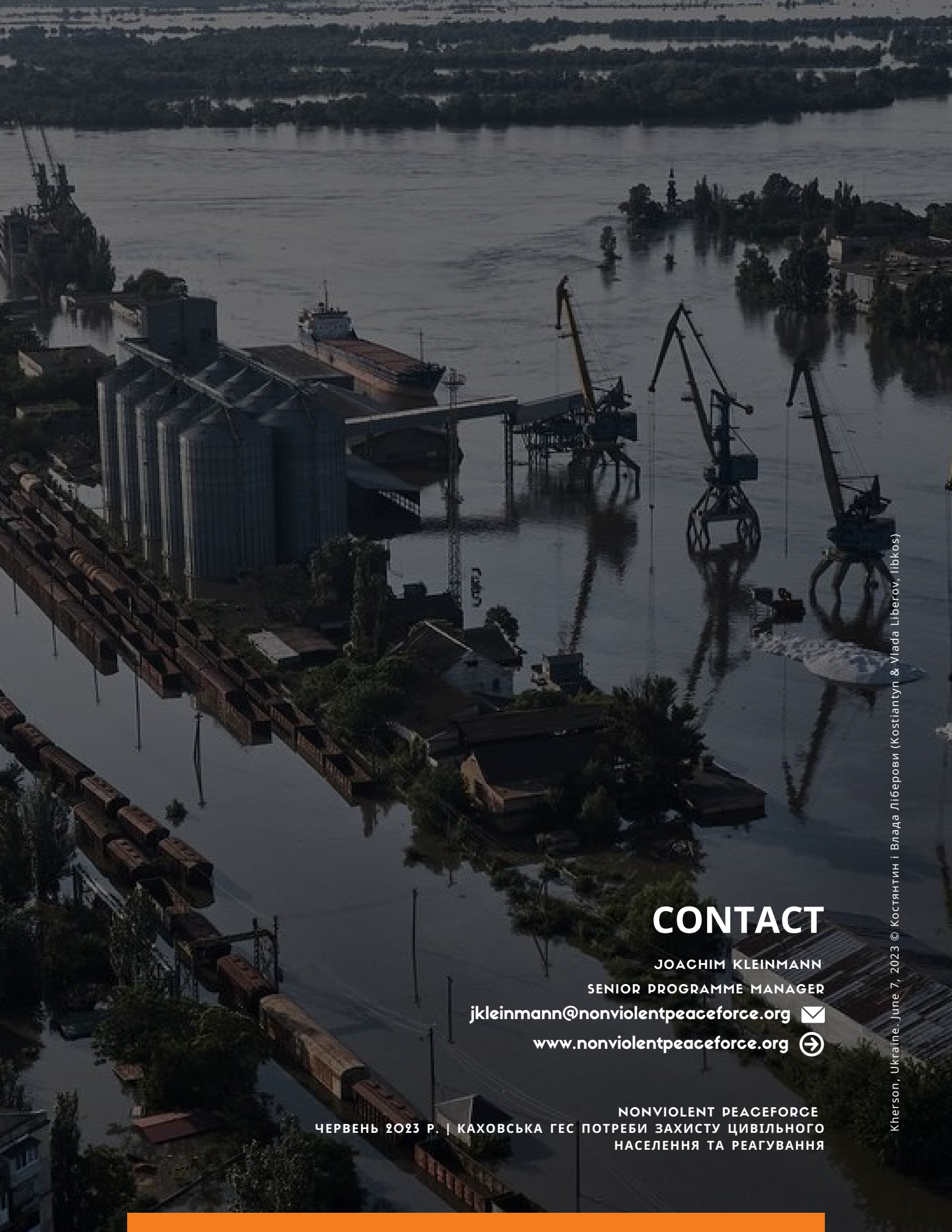
Kherson, Ukraine. June 8 Kherson, Ukraine. June 8, 2023 © Костянтин і Влада Ліберови (Kostiantyn & Vlada Liberoiv, libkos)

е. Активізувати зусилля на місцевому рівні для боротьби з НРБ

Оскільки наразі в Херсонській області немає міжнародних партнерів, що займаються цим, безпосереднє реагування на розмінування обмежується українськими екстремними службами. Ця ситуація виникає через обмежену географічну юрисдикцію міжнародних суб'єктів, оскільки уряд не дозволяє їм діяти в зонах, в яких можливе повторне забруднення боєприпасами. Тому надзвичайно важливим стає пріоритетність місцевих зусиль у вирішенні проблеми НРБ. Це включає розповсюдження життєво важливої інформації про мінну безпеку та надання підтримки картографічної діяльності. З огляду на локалізований характер реагування, розширення прав і можливостей місцевих зацікавлених сторін стає ще більш нагальним завданням.

ф. Розширити доступ до інформації

Гуманітарні суб'єкти повинні покращити комунікацію з цивільним населенням та волонтерськими групами. Інформація про ресурси повинна широко поширюватися серед постраждалого цивільного населення, необхідно створити ресурси для поліпшення комунікації, такі як сервісні центри мобільного зв'язку. Крім того, у світлі існуючих обмежень електронних комунікацій, інформація повинна поширюватися не тільки в Інтернеті, але і в аналоговій формі. Це включає в себе такі опції, як оголошення через гучномовець, плакати, листівки та графіки надання допомоги в нецифровому режимі.

Kherson, Ukraine, June 7, 2023 © Костянтин і Влада Ліберови (Kostiantyn & Vlada Liberov, libkos)

CONTACT

JOACHIM KLEINMANN

SENIOR PROGRAMME MANAGER

jkleinmann@nonviolentpeaceforce.org

www.nonviolentpeaceforce.org

NONVIOLENT PEACEFORCE
ЧЕРВЕНЬ 2023 Р. | КАХОВСЬКА ГЕС ПОТРЕБИ ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНОГО
НАСЕЛЕННЯ ТА РЕАГУВАННЯ